

מדד המגדר אי־שוויון מגדרי בישראל

2019

הגר צמרת־קרצ'ר

חנה הרצוג | נעמי חזן

יוליה בסין | רונה ברייר־גארב | הדס בן אליהו

יודעת
she knows • هي تعرف

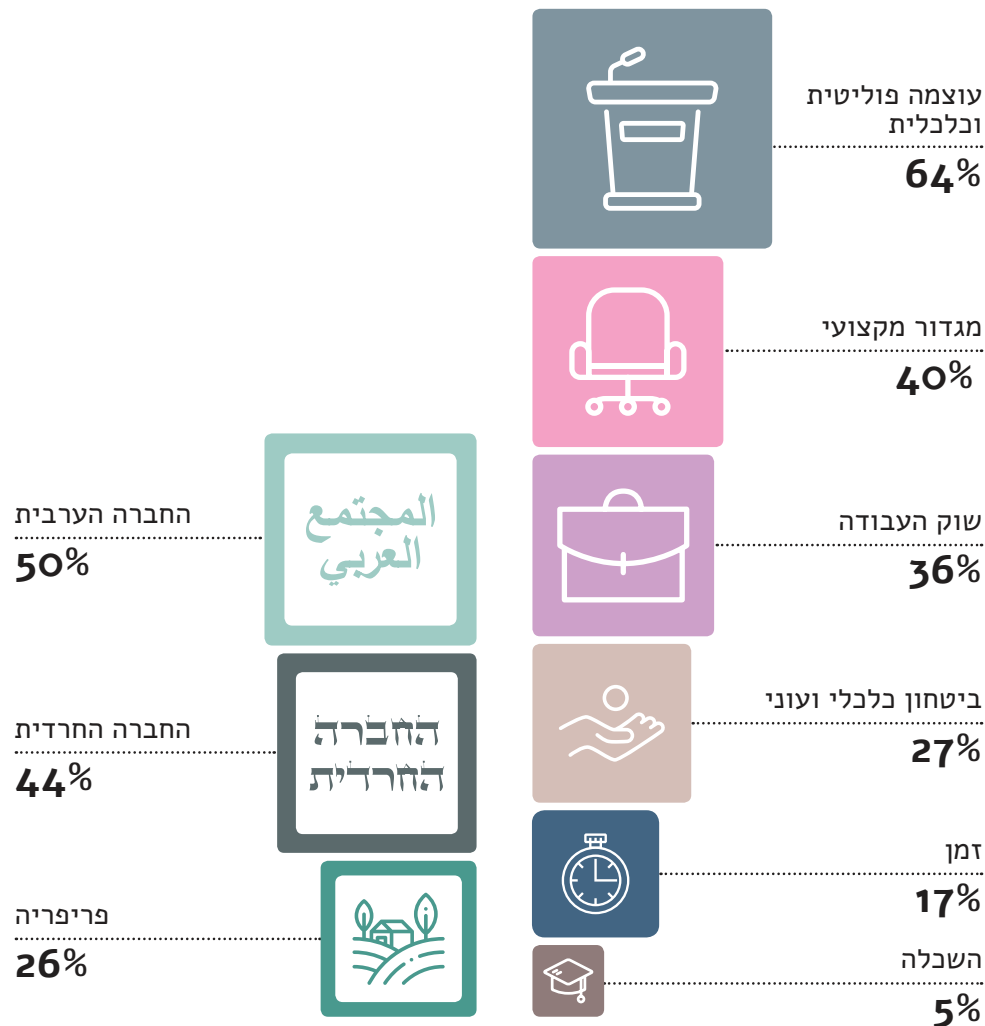
שוויות • WIPS
המרכז לקידום נשים בזירה הציבורית

מכון ון ליר בירושלים
THE VAN LEER JERUSALEM INSTITUTE
معهد فان لير في القدس

עומק האי-שוויון

חישוב עומק האי-שוויון מאפשר לזהות באיזה תחום הפער בין נשים לגברים הוא הגדול ביותר ובאיזה תחום הוא הקטן ביותר. ככל שהאחוז קרוב יותר ל-100 כך האי-שוויון גדול יותר.

מדד המגדר

מדד המגדר של שוות - המרכז לקידום נשים בזירה הציבורית במכון ון ליר בירושלים הוא כלי מדידה רב עוצמה הבוחן שינויים לאורך זמן במצבם של נשים וגברים בישראל מאז שנת 2004. המדד מציג תמונה מפורטת של מצב האי-שוויון בתחומי חיים שונים - עבודה, השכלה, עוני, עוצמה פוליטית וכלכלית, תרבות ותקשורת, אלימות, חלוקת זמן, בריאות, יחסי מרכז-פריפריה, והחברה הערבית - ומדי שנה מתווספים לו תחומים חדשים. בחינת האי-שוויון המגדרי נעשית לא רק על פי ההבחנה הבינארית בין גברים לנשים אלא גם בהצטלבויות בין מגדר לבין מיקומים חברתיים שונים, כמו הפריפריה, החברה הערבית והחברה החרדית בישראל. הנתונים שמספק המדד מאפשרים לו להיות מצפן למקבלי החלטות ולגורמים ממשלתיים וציבוריים בישראל.

לכל אורך החוברת נשים מסומנות בצבע אפור וגברים בצבע שחור

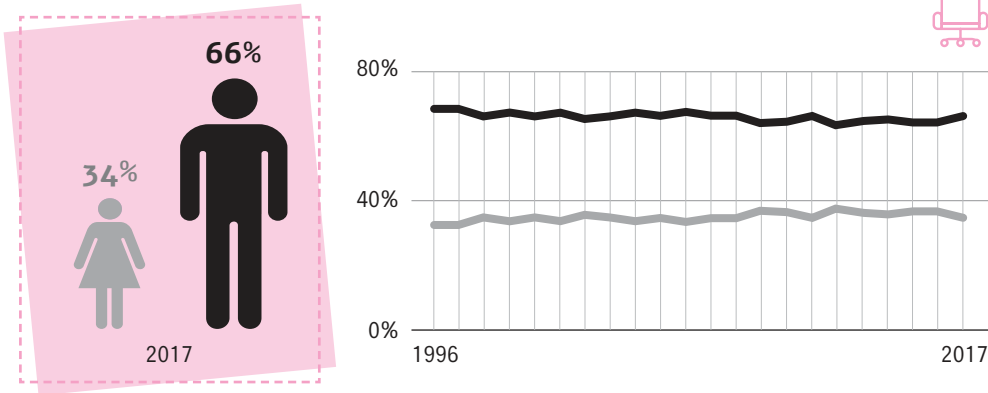

פער מגדרי מתמשך בכל תחומי החיים

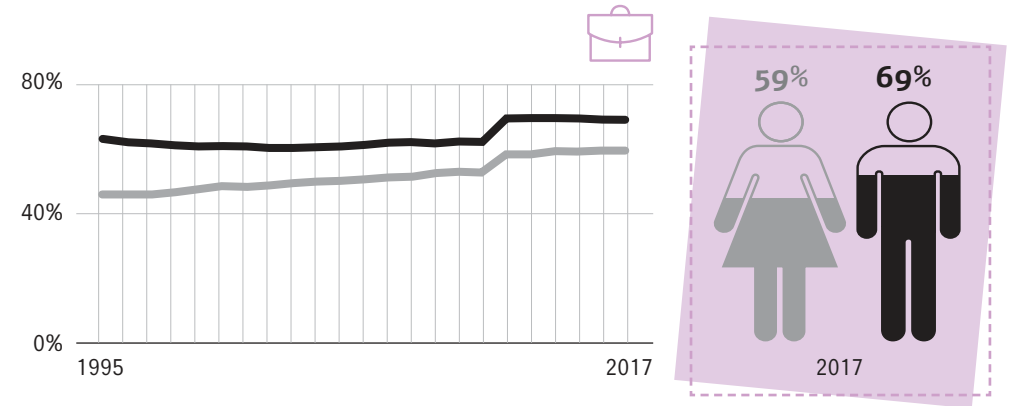
ברוב תחומי החיים נשמר פער מגדרי לטובת הגברים. במקצת התחומים לא זו בלבד שהפער אינו מצטמצם אלא הוא אף גדל עם הזמן.

שיעור הנשים והגברים בקרב השכירים בענף ההיי-טק

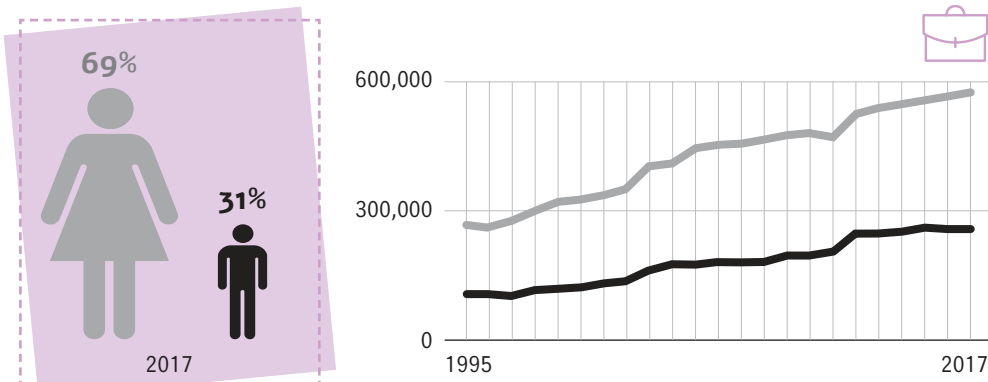
מקור: נתוני למ"ס ועיבודי המחברות

שיעור השתתפות בשוק העבודה כוח עבודה אזרחי

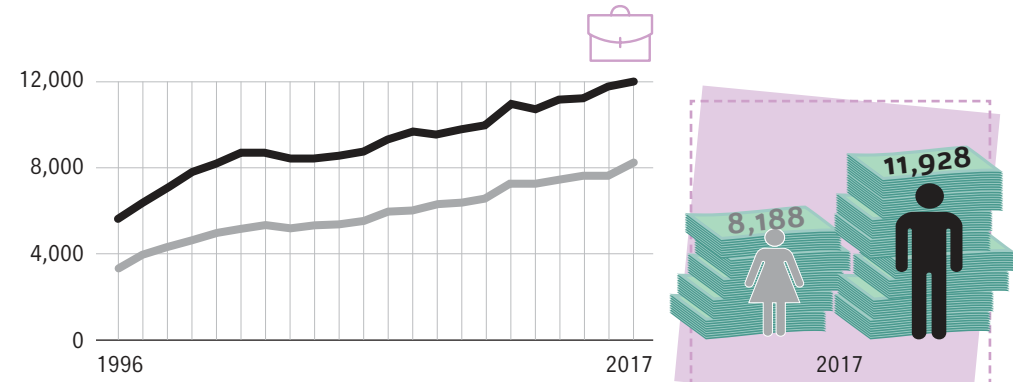
מקור: נתוני למ"ס ועיבודי המחברות

העובדים/ות במשרה חלקית

מקור: נתוני למ"ס ועיבודי המחברות

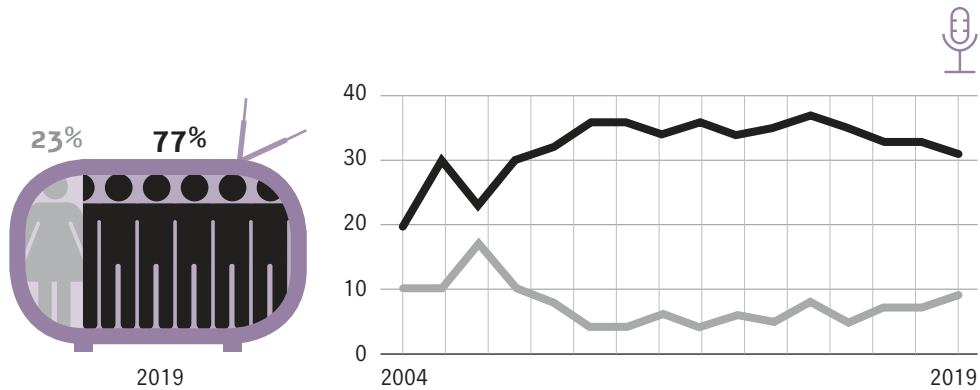
שכר חודשי ממוצע בש"ח

מקור: נתוני למ"ס ועיבודי המחברות

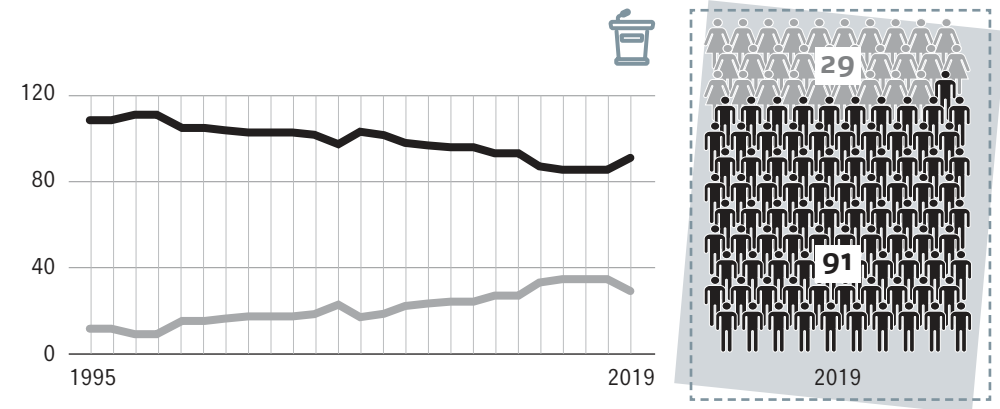
פער מגדרי מתמשך בכל תחומי החיים

המצעד השנתי של גלגל"צ מספר השירים בביצוע נשים לעומת גברים

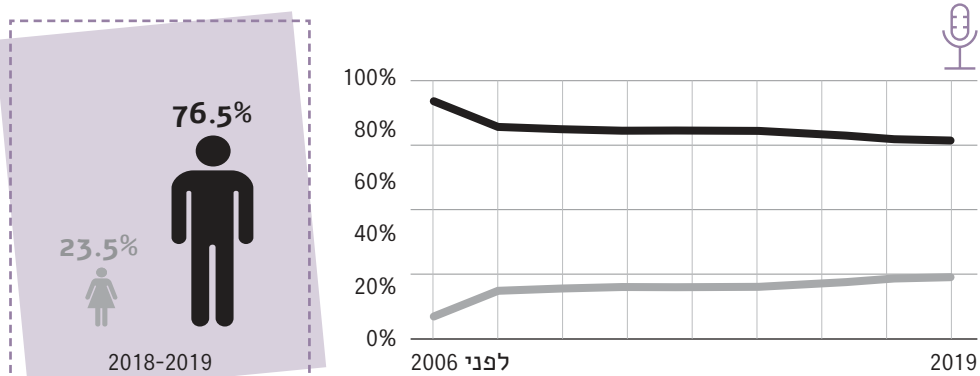
מקור: עיבודי המחברות

מספר חברי וחברות הכנסת

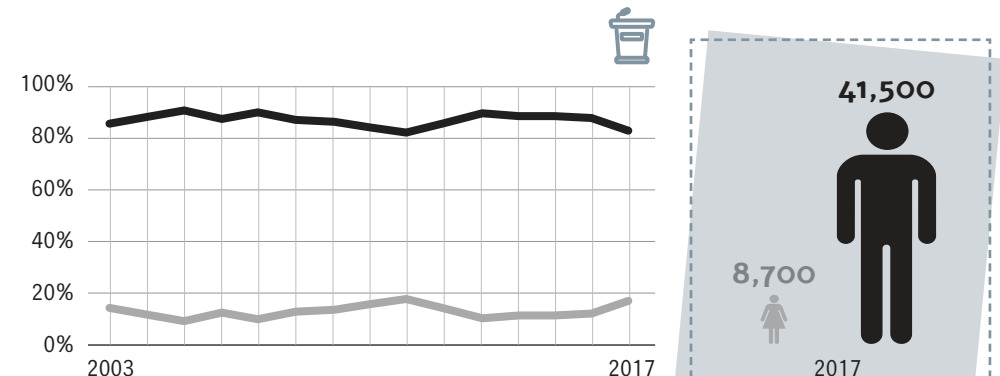
מקור: נתוני הכנסת ועיבודי המחברות

שיעור הספורטאים והספורטאיות הפעילים ספורט תחרותי

מקור: משרד התרבות והספורט

שיעור מנכ"לים/ות במשק

מקור: נתוני למ"ס ועיבודי המחברות

השכלה ותעסוקה

יותר ויותר נשים רוכשות השכלה גבוהה ואף מרחיבות את תחומי הלימוד. עם זאת, חסמים מבניים ותרבותיים מקשים עליהן לתרגם הישגים אלה לצמצום פערים בשוק העבודה ובזירה הפוליטית והכלכלית.

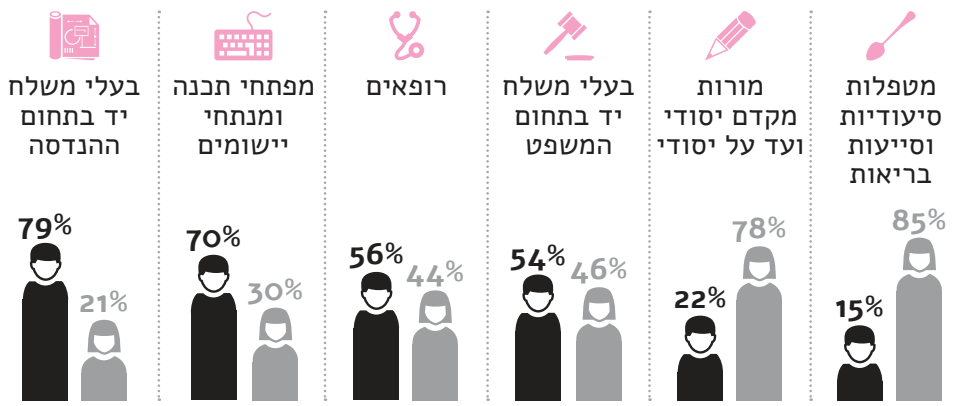
מהנשים צריכות להחליף **תחום לימוד**, כדי שיהיה שוויון מגדרי בהשכלה, ולא תהיה סגרגציה כלל

28.2%

מהנשים צריכות להחליף **מקצוע**, כדי שיהיה שוויון מגדרי בתעסוקה, ולא תהיה סגרגציה כלל

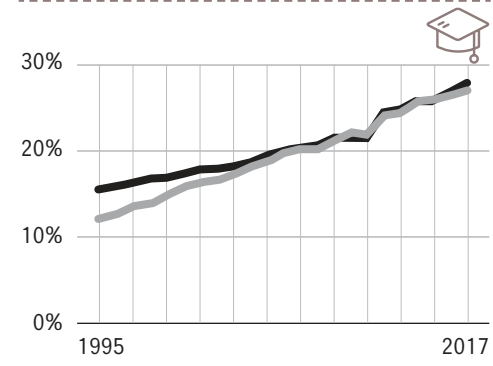
42.6%

האי שוויון המגדרי בתחומי התעסוקה 2017

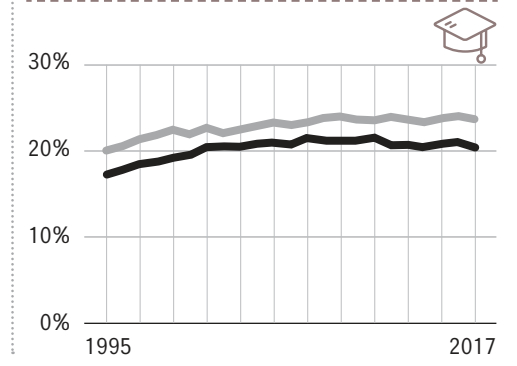
מקור: נתוני למ"ס ועיבודי המחברות

שיעור בוגרי/ות 16 שנות לימוד ומעלה

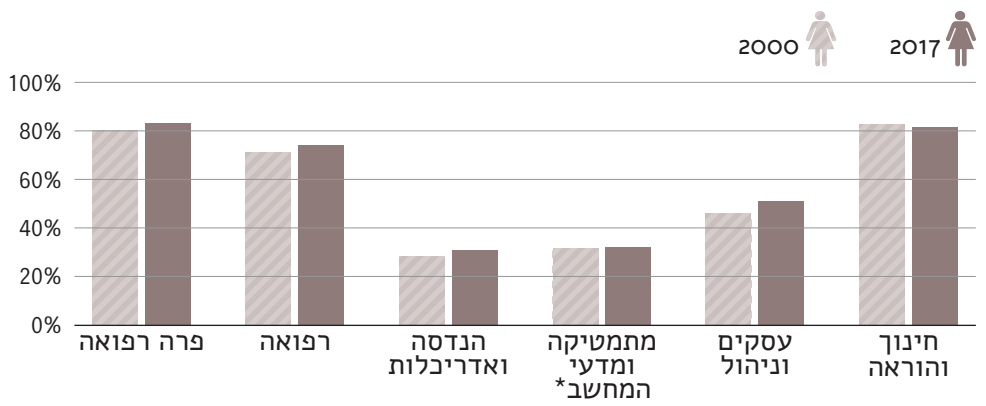

מקור: נתוני למ"ס ועיבודי המחברות

שיעור בוגרי/ות 13-15 שנות לימוד

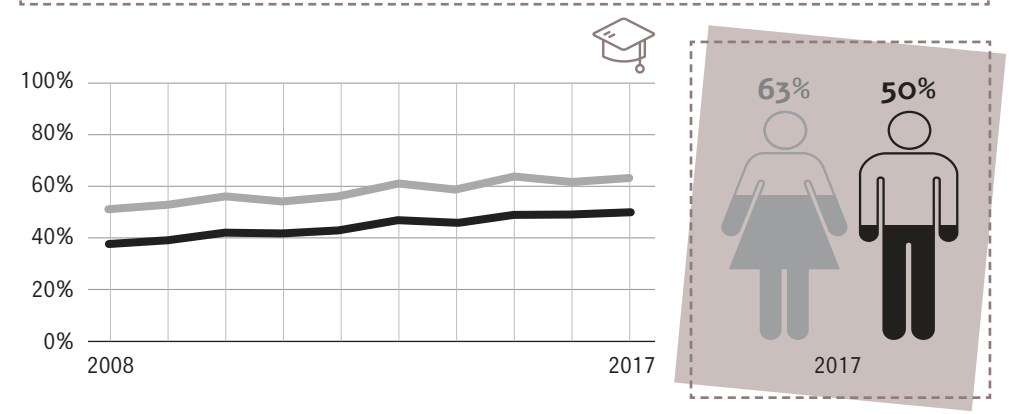
שיעור הסטודנטיות באוניברסיטאות במגמות לימוד שונות תואר ראשון, שני ושלישי

מקור: נתוני למ"ס ועיבודי המחברות

*מתמטיקה, סטטיסטיקה ומדעי המחשב

שיעור הבנות והבנים הזכאים לבגרות*

מקור: נתוני למ"ס ועיבודי המחברות

*מתוך כלל בנות/בני קבוצת הגיל

עבודה, משפחה, זמן

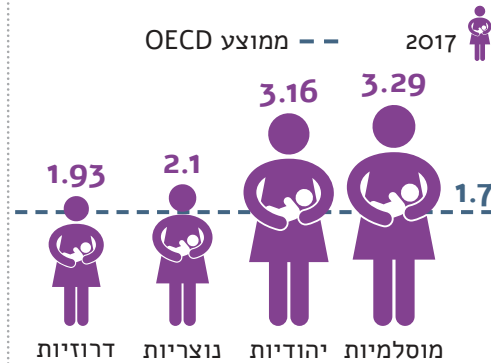
נשים הן עדיין האחראיות העיקריות לעבודות הבית ולטיפול במשפחה. עבודות אלו הן **עבודות שקופות** שכן לרוב אינן זוכות להכרה ולתגמול, אבל הן משמשות חסם להשתלבות מלאה ושוויונית של נשים בשוק העבודה.

באיחוד האירופי: מקדישים זמן מדי יום לטיפול במשפחה*

מספר ילדים ממוצע לאישה לפי קבוצת אוכלוסייה, 2017

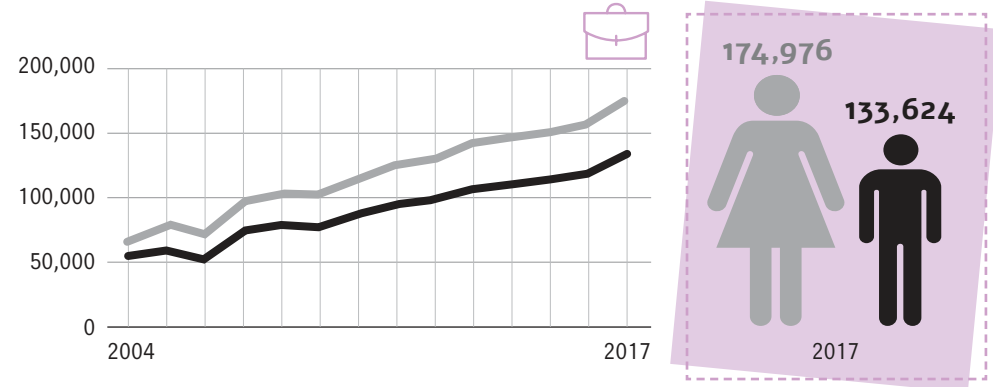
*מקרב גילאי 25-49 מקור: EIGE, Gender Index 2019

מקור: נתוני מ"ס ועיבודי המחברות

שוק עבודה מעורער

המושג שוק עבודה מעורער מתייחס לדפוס עבודה המאופיינים בשכר נמוך שאינו מספיק לפרנסת משפחה, חוסר יציבות תעסוקתית והיעדר הגנה לעובדים. המבט המגדרי מגלה שנשים חשופות יותר לדפוסים אלה.

מספר עובדים ועובדות בעלי יותר ממשרה אחת

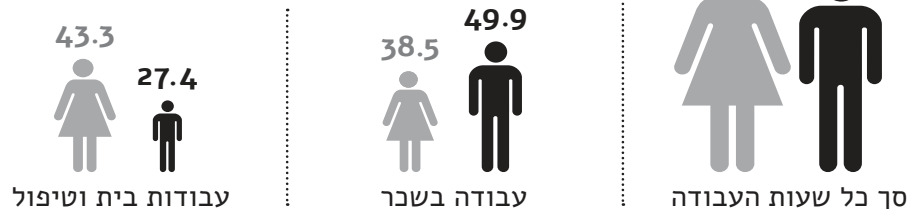

מקור: נתוני בטל"א ועיבודי המחברות

עבודות שקופות: מספר השעות השבועיות המוקדשות לעבודת בית וטיפול ולעבודה בשכר*

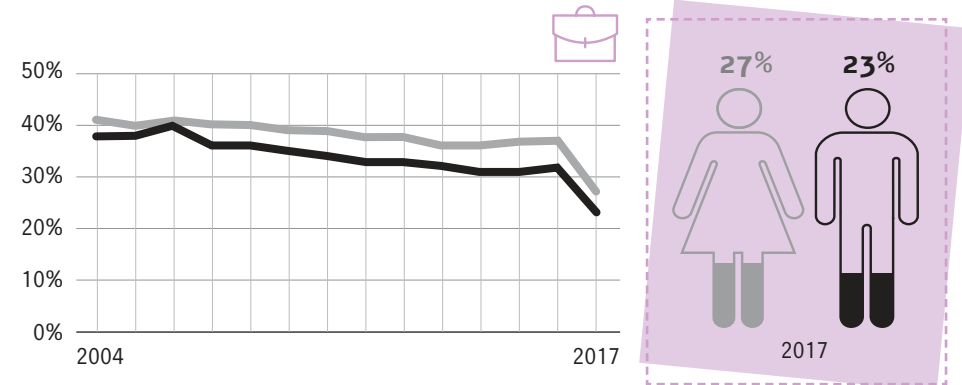

* בקרב משפחות ששני בני הזוג עובדים בשכר, בגילאי 25-65, שיש להם ילדים עד גיל 18 במשק הבית

מקור: ד"ר עמית קפלן, סקר עבודות שקופות של 'שוות' והמכללה האקדמית תל אביב יפו, 2018

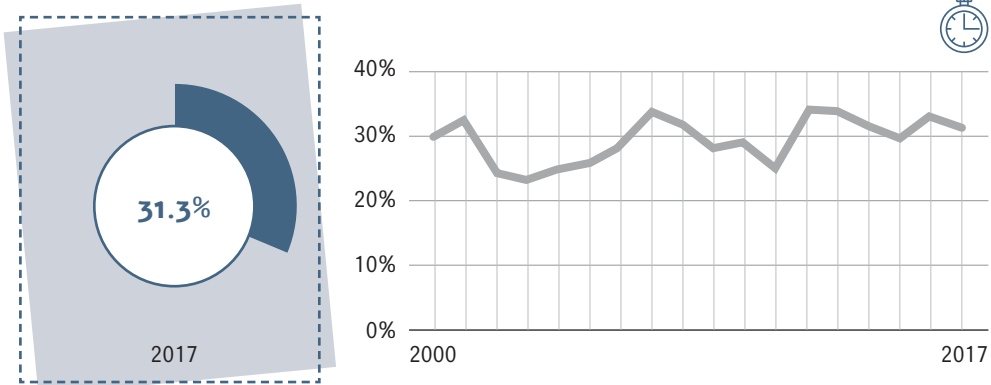
שיעור השכירים/ות שאינם מקבלים 12 משכורות בשנה

מקור: נתוני בטל"א ועיבודי המחברות

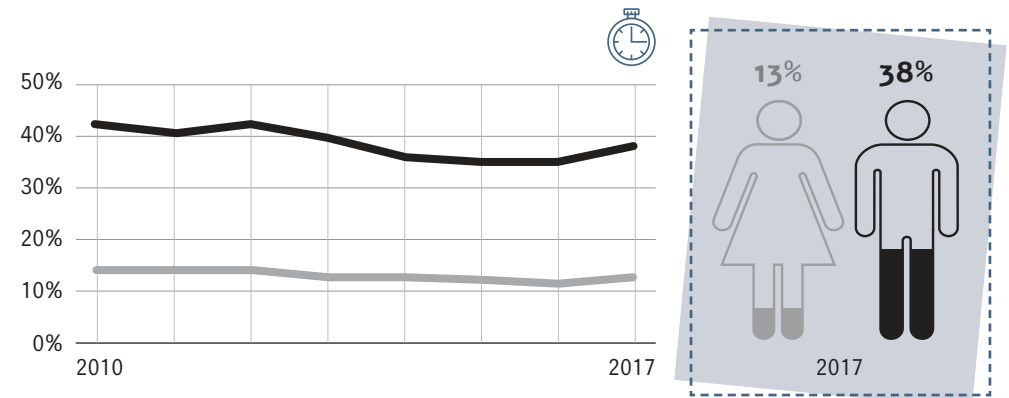
עבודה, משפחה, זמן

שיעור הנשים שאינן מועסקות בשכר עקב היותן עקרות בית

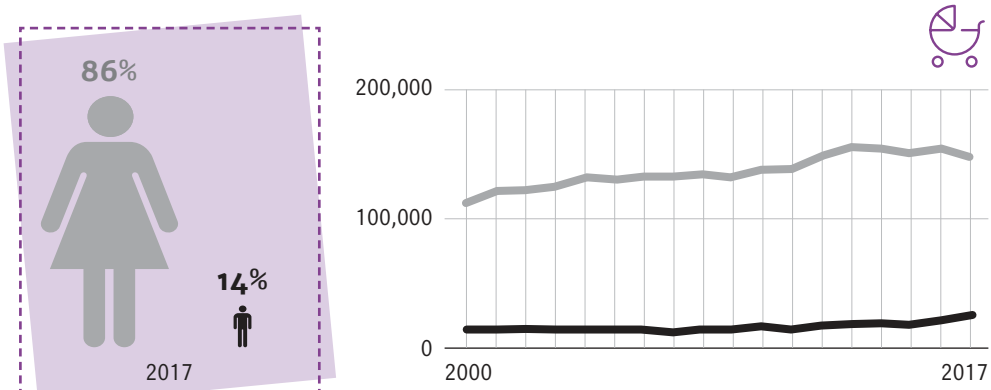
מקור: נתוני למ"ס ועיבודי המחברות

שיעור העובדות והעובדים מעל 50 שעות בשבוע

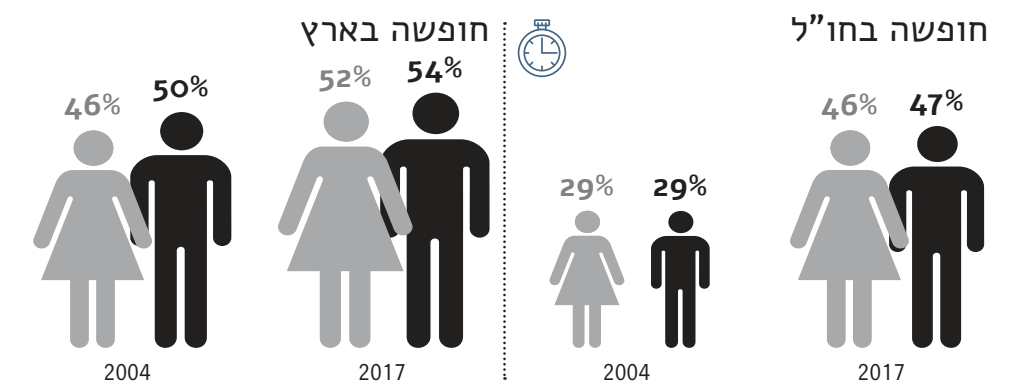
מקור: נתוני למ"ס ועיבודי המחברות

נשים לעומת גברים בראש משפחות חד-הוריות

מקור: נתוני למ"ס ועיבודי המחברות

שיעור הנשים והגברים שיצאו לחופשה

מקור: נתוני למ"ס ועיבודי המחברות

פגיעות וסיכון

קיים מחסור בנתונים רשמיים מרשויות המדינה אודות אלימות מגדרית לסוגיה. מדינות שונות וארגונים בינלאומיים אוספים ומפרסמים נתונים אודות רצח נשים על רקע מגדרי וסוגים נוספים של אלימות מגדרית אך ברוב המקרים אין נתונים השוואתיים מישראל.

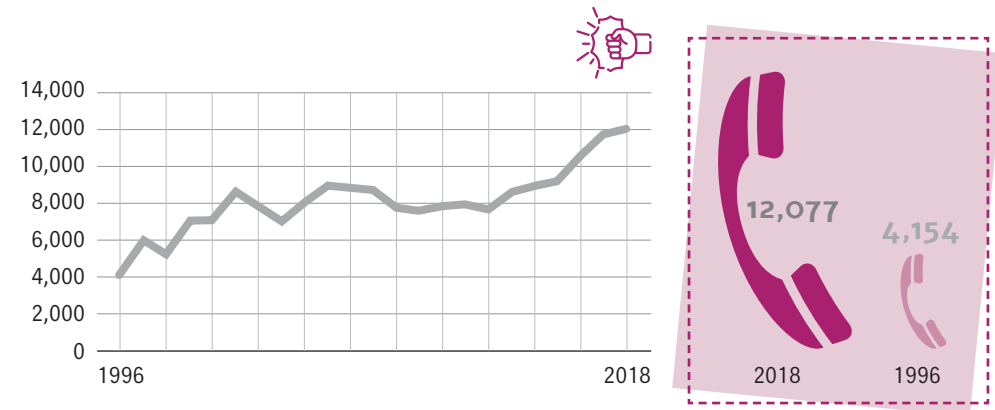
נשים שנרצחו על ידי בן זוג או קרובי משפחה אחרים

קיים קושי רב לקבל נתונים רשמיים ממוסדות המדינה אודות אלימות מגדרית לסוגיה. כך למשל, קיימים נתונים שונים, לרוב מארגוני חברה אזרחית, לגבי מספר הנשים שנרצחות על ידי בני משפחה בכל שנה.

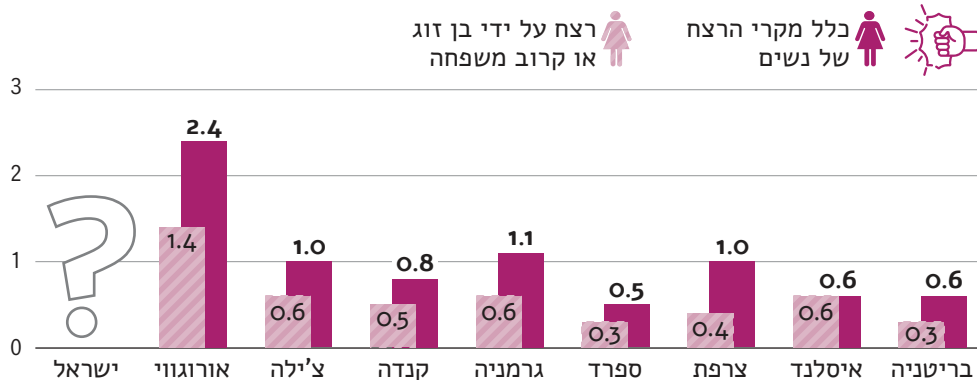
מקור: מממ, הארץ, תזכור

מספר הפניות החדשות מדי שנה למרכזי הסיוע לנפגעות ולנפגעי תקיפה מינית

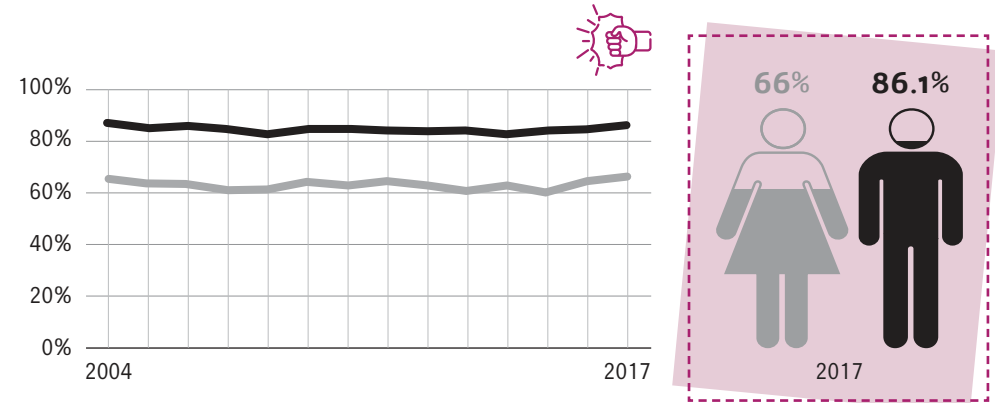
מקור: איגוד מרכזי הסיוע ועיבודי המחברות

מקרי רצח של נשים במדינות שונות ורצח על ידי בן זוג או קרוב משפחה 2016, שיעור לכל 100,000 נשים

מקור: UNODC Homicide statistics

תחושת ביטחון בהליכה ברחוב

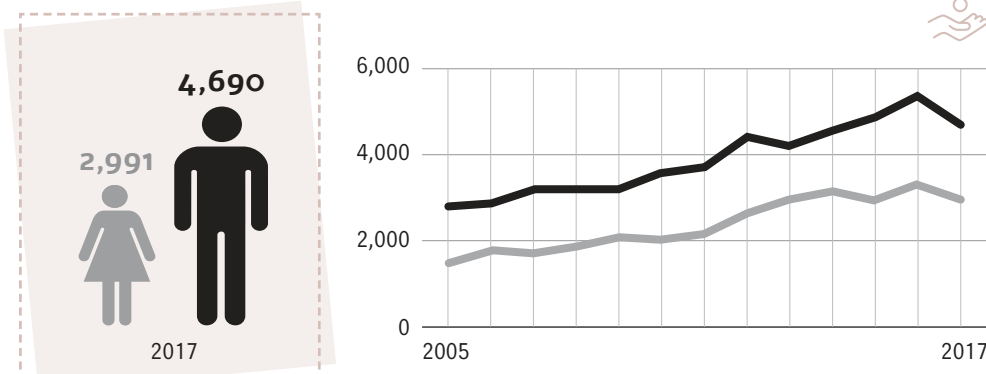
מקור: נתוני למ"ס ועיבודי המחברות

פגיעות וסיכון

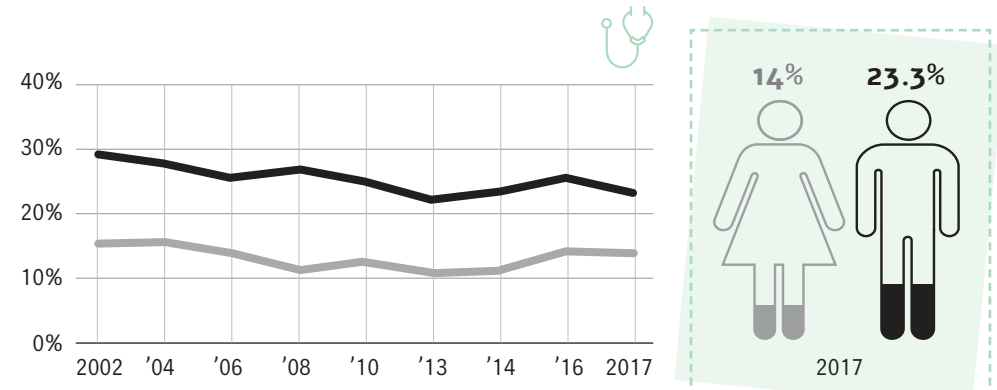
נשים ככלל עניות יותר מגברים וחשופות לאלימות המופנית כלפיהן מעצם היותן נשים. תמונת מצב זו משפיעה לרעה על נוכחותן ועל מעמדם של נשים במרחב הציבורי.

הכנסה ממוצעת מפנסיה בש"ח

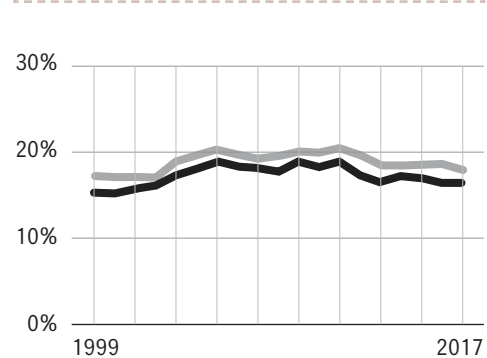
מקור: נתוני בטל"א ועיבודי המחברות

שיעור המעשנים והמעשנות בקרב בני/ות 21 ומעלה

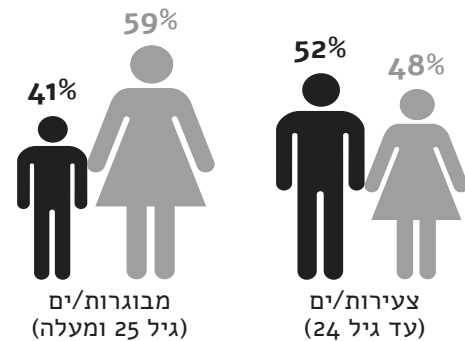
מקור: נתוני למ"ס ועיבודי המחברות

היקף העוני לאחר תשלומי העברה ומסים

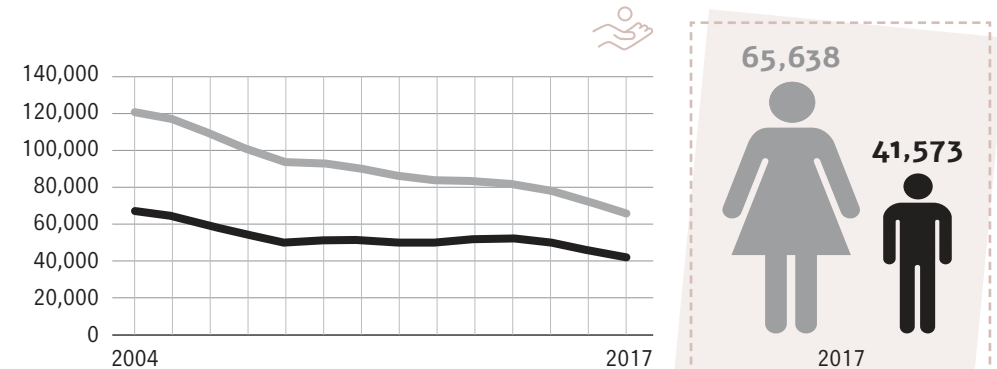
מקור: נתוני בטל"א ועיבודי המחברות

שיעור הרשומים במחלקות לשירותים חברתיים* 2016

מקור: משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים ועיבודי המחברות * של משרד הרווחה לפי גיל ומגדר

מספר מקבלי/ות הבטחת הכנסה

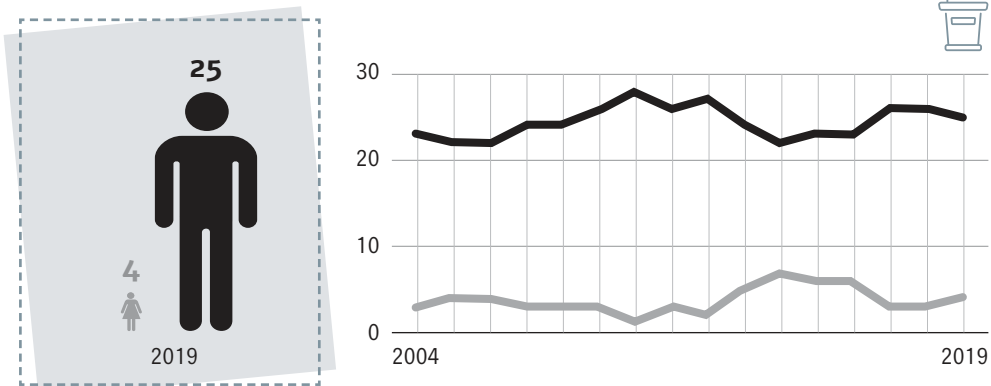

מקור: נתוני למ"ס, בטל"א ועיבודי המחברות

עוצמה פוליטית וכלכלית

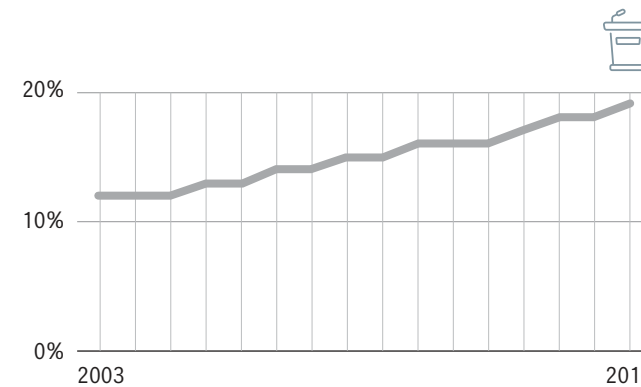
עמדות המפתח בזירה הפוליטית והכלכלית מאוישות ברובן המכריע על ידי גברים.

מספר המנכ"לים והמנכ"ליות של משרדי הממשלה

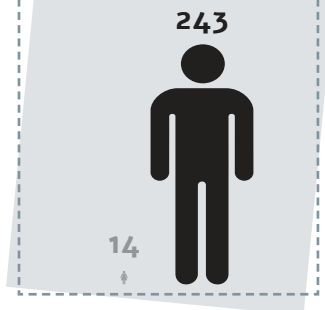
מקור: יודעת - מרכז ידע נשים ומגדר, מכון ון ליר בירושלים

שיעור הנשים בדרגת פרופסור מן המניין

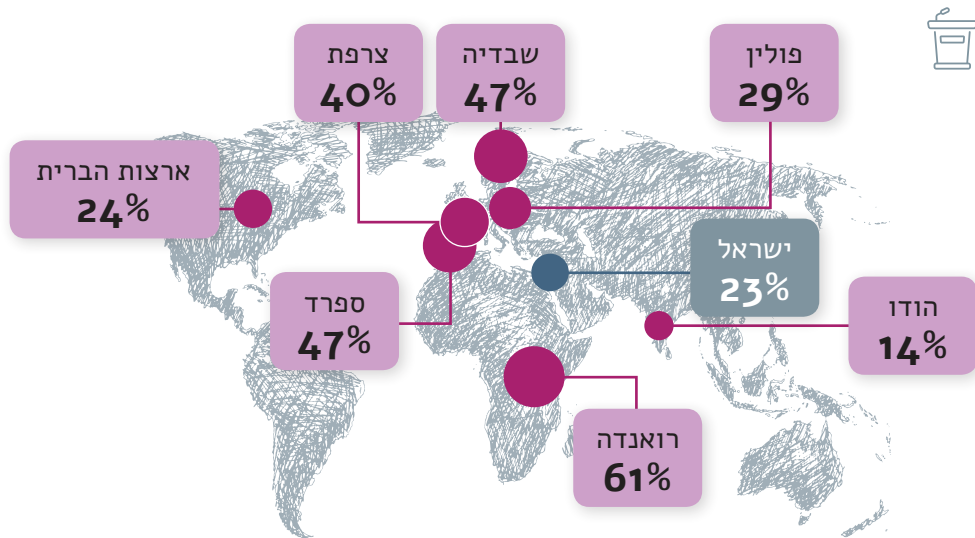
מקור: נתוני מל"ג ועיבודי המחברות

ראשי רשויות מקומיות ומועצות אזוריות 2018

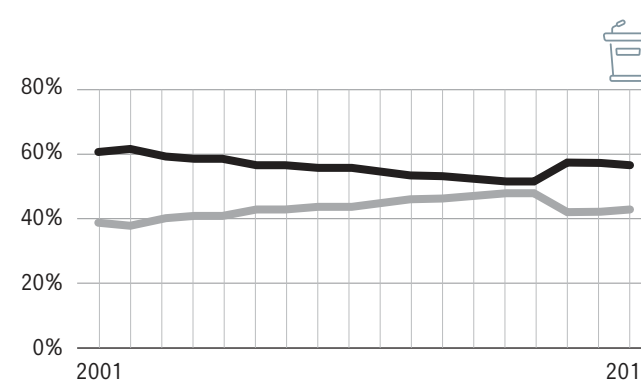
מקור: נתוני משרד הפנים ועיבודי המחברות

שיעור נשים בפרלמנטים 2019

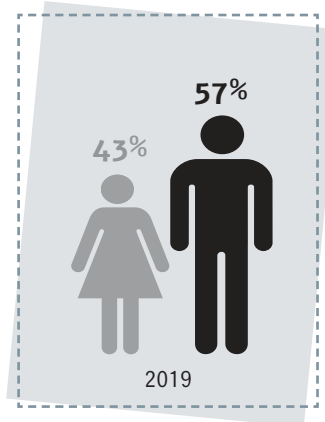

מקור: Inter Parliamentary Union

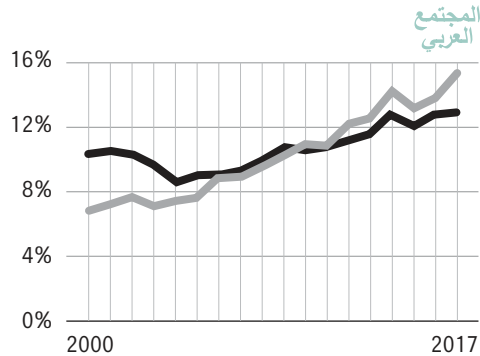
שיעור הנשים בשלוש הדרגות הבכירות בשירות המדינה

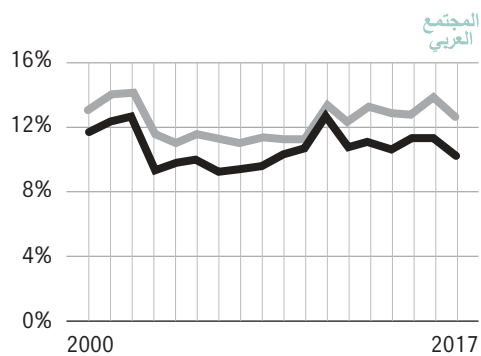
מקור: האגף לשוויון מגדרי בשירות המדינה

שיעור בוגרי/ות 16 שנות לימוד ומעלה בחברה הערבית

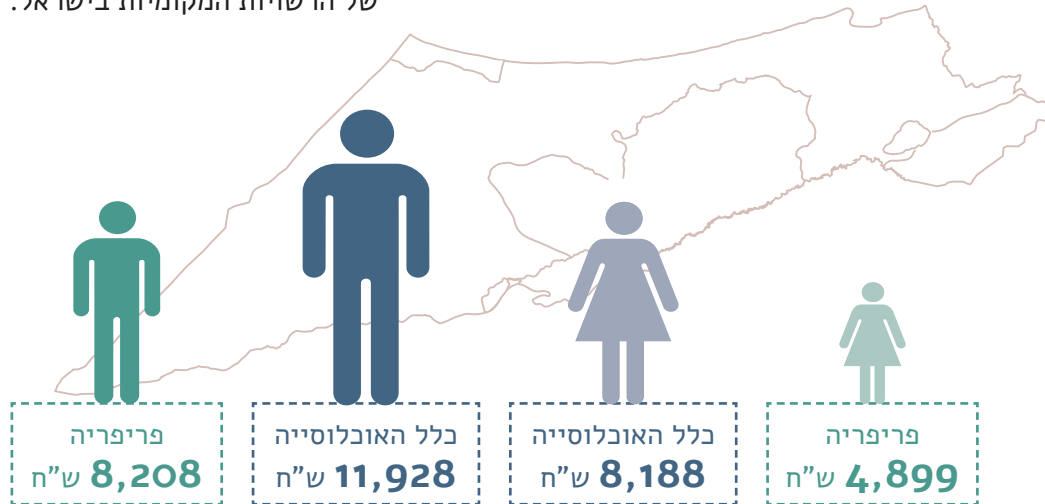
שיעור בוגרי/ות 13-15 שנות לימוד בחברה הערבית

מקור: נתוני למ"ס ועיבודי המחברות

שכר חודשי בפריפריה ובכלל האוכלוסייה

בהגדרת הפריפריה בממד נלקחו בחשבון הריחוק הגיאוגרפי ממרכז המדינה והדירוג החברתי-כלכלי של הרשויות המקומיות בישראל.

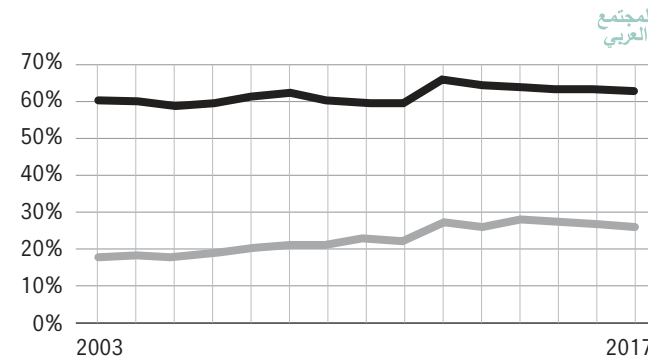

מקור: נתוני בטל"א ועיבודי המחברות

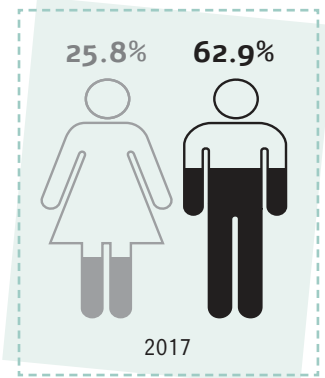
מגוון בקרב נשים

על מנת להבין לעומק את מצבן של נשים שונות יש להביא בחשבון השתייכות אתנית ולאומית, מקום גיאוגרפי, מצב כלכלי, חשיפה לאלימות וגורמים נוספים. ההצטלבות בין מגדר לבין גורמים אלו יוצרת הבדלים בין נשים ומעצימה את פגיעותן של נשים מקבוצות מוחלשות. כך למשל, השכר החודשי הממוצע של נשים ערביות נמוך משכרם של גברים ערבים ומשכרן של נשים יהודיות.

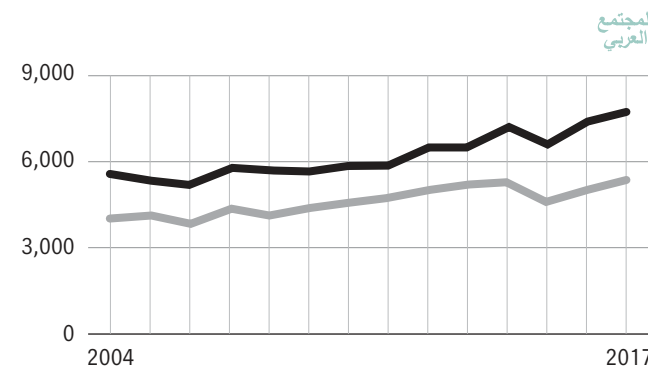
השתתפות בכוח העבודה בחברה הערבית בישראל

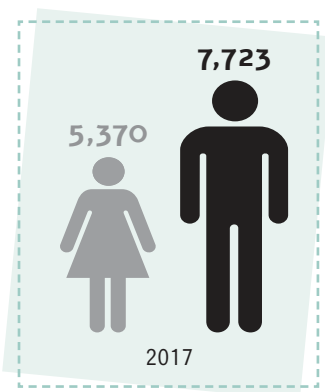
מקור: נתוני למ"ס ועיבודי המחברות

שכר חודשי ממוצע בחברה הערבית בישראל בש"ח

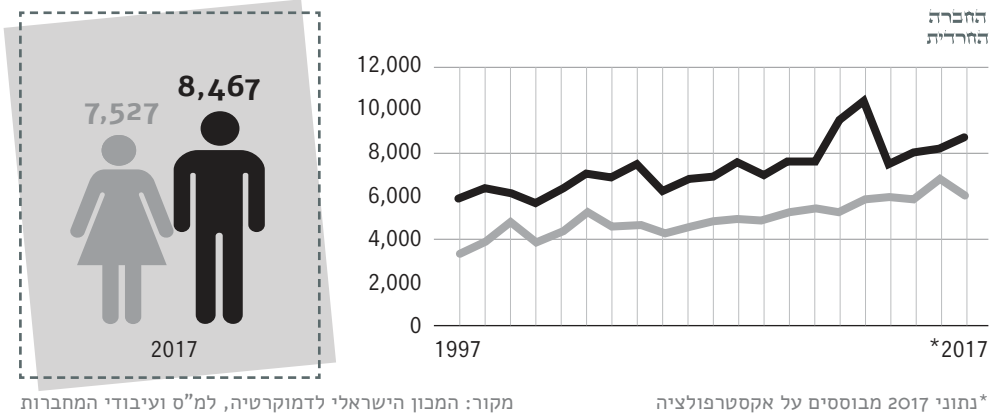
מקור: נתוני למ"ס ועיבודי המחברות

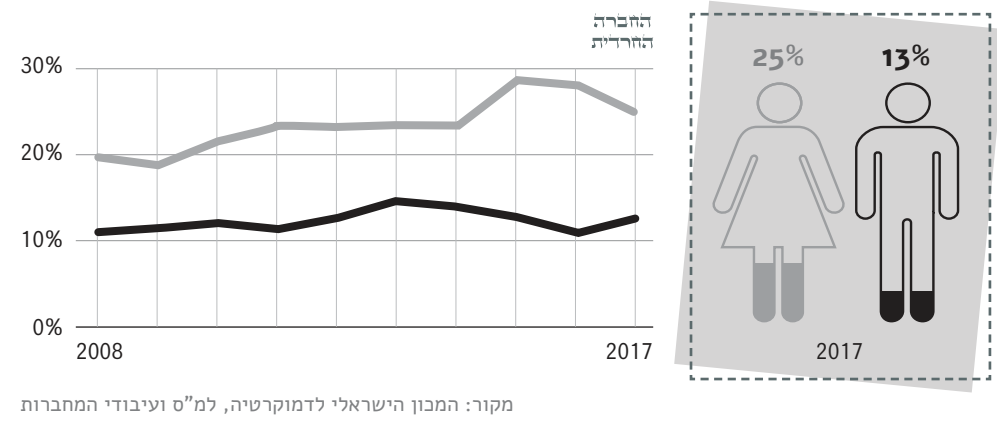
מגוון בקרב נשים

בחברה החרדית יותר נשים מגברים רוכשות השכלה אקדמית ומשתתפות בשוק העבודה, אך שכרן החודשי נמוך משל גברים.

הכנסה ממוצעת ברוטו לחודש בש"ח, חרדים בגילאי 25-64

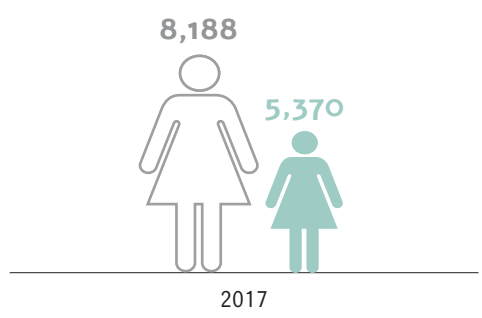
שיעור הלומדים לתואר אקדמי בחברה החרדית בקרב בני 20+

נשים מקבוצות חברתיות שונות בשוק העבודה

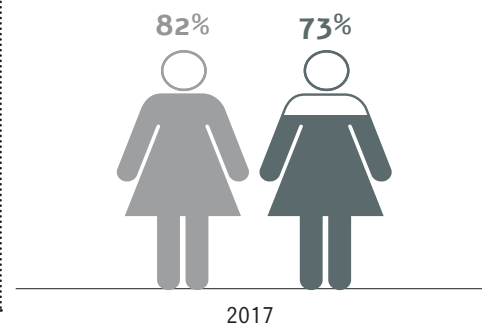
שכר חודשי ממוצע

נשים בגילאי 15 ומעלה
 בחברה הכללית בחברה הערבית

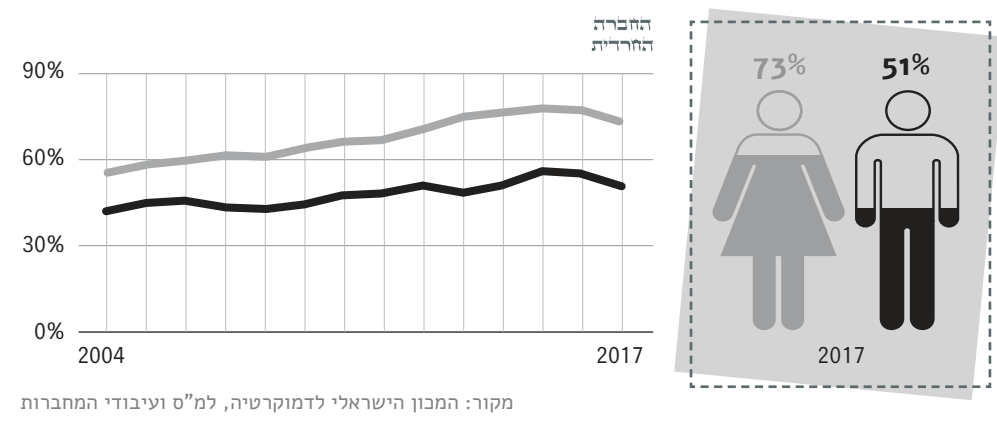

השתתפות בשוק העבודה

נשים בגילאי 25-64
 בחברה הכללית בחברה החרדית

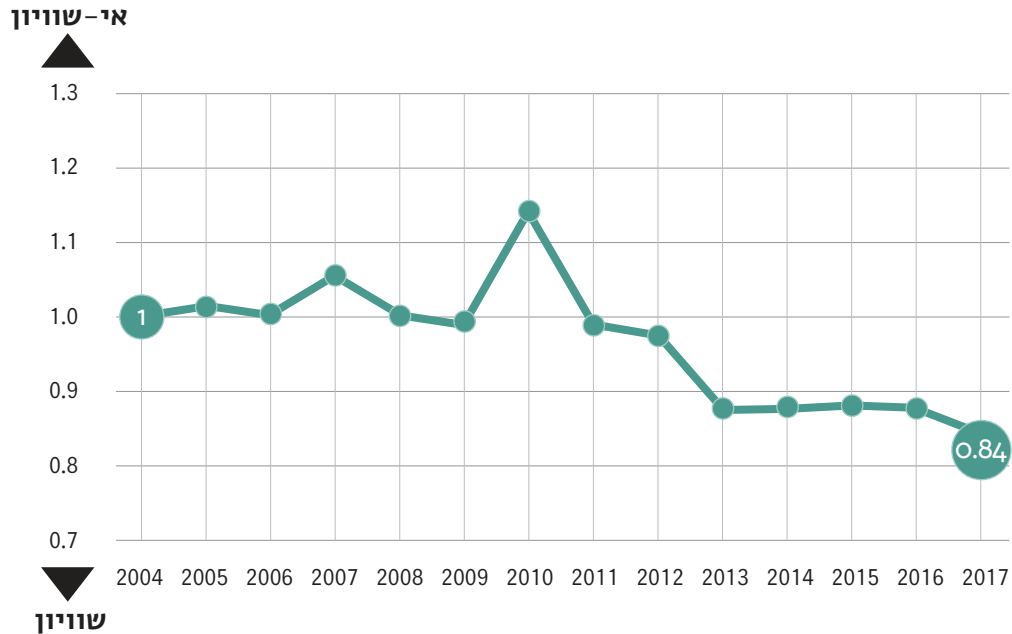
שיעור השתתפות חרדים בכוח עבודה גילאי 25-64

רמת האי-שוויון המגדרי לאורך השנים

רמת האי-שוויון המגדרי נותרה ללא שינוי ניכר בין השנים 2004-2010. משנת 2011 נרשם צמצום של אחוזים בודדים באי-שוויון, אך הצמצום נבע, לפחות בחלקו, מהרעה כללית בהיבטים תעסוקתיים בקרב נשים וגברים כאחד, ולא משיפור במצבן של נשים.

מקור: מדד המגדר 2018

המלצות לכיווני פעולה ומדיניות

1

להציב יעדים קונקרטיים לצמצום הפערים המגדריים בכל תחומי החיים ולהקים מנגנון לניטור מגמות שינוי בפערים לאור היעדים שנקבעו.

2

הפעלת אסטרטגיה של הטמעת חשיבה מגדרית בכל התחומים:

- יצירת מנגנונים של ייצוג הולם לנשים בכל צומת של קבלת החלטות
- שילוב היבטים מגדריים בקבלת החלטות מתוך רגישות לצרכים של קבוצות ספציפיות
- בחינה מגדרית של השלכות המדיניות

3

לחשוב מחדש על ההסדרים המגדריים המאפיינים את שוק העבודה ומציאת פתרונות שיטתיים להקל על ההתמודדות עם חיי עבודה ומשפחה במקביל:

א. מדינת ישראל צריכה לצמצם את מספר השעות בשבוע העבודה כמקובל במדינות מתועשות אחרות ולתת תמריצים למקומות עבודה המעודדים את עובדיהם, נשים וגברים כאחד, לאזן בין עבודה למשפחה.

ב. חישוב מחדש של החשבונאות הלאומית באופן שעשייתן ותרומתן הכלכלית של נשים בביצוע עבודות שקופות בבית ובמשפחה יבואו בה לידי ביטוי ויתוגמלו בדרכים שונות.

4

איסוף שיטתי ופרסום של נתונים סטטיסטיים מפולחים מגדרית על ידי כלל מוסדות ורשויות המדינה. זאת בכל תחומי החיים, ובדגש על נתונים לגבי אלימות מגדרית. בנוסף, הקפדה על פילוח מגדרי של המידע המוצג על ידי משרדי הממשלה במאגרים דיגיטליים.

האינדיקטורים המרכיבים את מדד המגדר 2019

תרבות

- 1 שירים בביצוע זמרות/ים במצעד השנתי
- 2 פרס ישראל
- 3 שחקניות/ים בתיאטרון
- 4 במאיות/ים בתיאטרון
- 5 ייצוג בחדשות
- 6 השמעות ברדיו זמרות/ים ישראלים
- 7 השמעות ברדיו זמרות/ים בינלאומיים
- 8 ספורטאיות פעילות

עוצמה

- 1 חברות/י הכנסת
- 2 שרות/ים בממשלה
- 3 ראשי/ות רשויות מקומיות
- 4 סגל בכיר באוניברסיטאות
- 5 מנכ"ליות/ים במשק
- 6 שלוש הדרגות העליונות בשירות המדינה
- 7 חוזה בכירים בשירות המדינה
- 8 מנכ"ליות/ים משרדי ממשלה

עוני

- 1 תחולת העוני
- 2 גמלת הבטחת הכנסה
- 3 הכנסה מפנסיה
- 4 נזקקות/ים לשירותי רווחה

מגדור מקצועי

- 1 שכירות/ים בהיי-טק
- 2 סגרגציה לפי משלחי יד
- 3 סגרגציה לפי ענפים

השכלה

- 1 בעלות/י 13-15 שנו"ל
- 2 בעלות/י 16+ שנו"ל
- 3 סגרגציה בהשכלה גבוהה
- 4 מתקשות/ים במתמטיקה
- 5 זכאות לבגרות

שוק העבודה

- 1 השתתפות בכוח העבודה האזרחי
- 2 עבודה במשרה חלקית
- 3 שכר חודשי
- 4 שכר שעתי
- 5 שכר חציוני
- 6 עובדות/י חברות כ"א
- 7 הטבות מעסיקים
- 8 עצמאיות/ים
- 9 הכנסה עצמאיות/ים
- 10 ריבוי משרות
- 11 שכר נמוך משכר המינימום
- 12 שכר גבוה פי 2 מהמוצע
- 13 רציפות תעסוקתית
- 14 משרה חלקית שלא מרצון

פריפריה

- 1 השתתפות בכוח העבודה האזרחי
- 2 שכר חודשי
- 3 רציפות תעסוקתית

חברה ערבית

- 1 השתתפות בכוח העבודה האזרחי
- 2 משרה חלקית
- 3 שכר חודשי
- 4 שכר שעתי
- 5 בעלות/י 13-15 שנו"ל
- 6 בעלות/י 16+ שנו"ל
- 7 פריון נערות
- 8 גיל נישואין
- 9 משרה חלקית שלא מרצון
- 10 זכאות לבגרות
- 11 מתקשים/ות במתמטיקה
- 12 עישון

בריאות

- 1 תוחלת חיים
- 2 שיעור התמותה
- 3 הערכת בריאות
- 4 עישון

אלימות

- 1 פניות חדשות למרכזי הסיוע
- 2 תיקי עבירות מין בתביעה המשטרתית/פרקליטות
- 3 מטופלות במרכזים לטיפול באלימות במשפחה
- 4 תיקי אלימות במשפחה שנפתחו במשטרה
- 5 בטחון בהליכה ברחוב
- 6 בני/ות 20+ שהוטרדו מינית

זמן

- 1 חופשה בארץ
- 2 חופשה בחו"ל
- 3 פעילות התנדבותית
- 4 עבודה במשרה חלקית בעקבות עבודת בית
- 5 אינן מועסקות בעקבות עבודת בית
- 6 צפיה בטלוויזיה
- 7 קריאת עיתונים
- 8 שימוש באינטרנט
- 9 50+ שעות עבודה בשבוע

החברה החרדית

- 1 השתתפות בכוח העבודה האזרחי
- 2 משרה חלקית
- 3 שכר חודשי
- 4 שכר שעתי
- 5 לומדות/ים לתואר אקדמי

מצב משפחתי

- 1 פריון נערות
- 2 משפחות חד הורית
- 3 גיל נישואין ממוצע

מרכז שוות במכון ון ליר בירושלים שם לו למטרה להטמיע את מושג השוויון המגדרי בחשיבה ובפעולה החברתית, ובכך להוציא את סוגיית האי-שוויון המגדרי מתחום אחריותן הבלעדית של הנשים ולנסחה כתפיסת עולם חברתית הנוגעת לכלל החברה בישראל. המבט המגדרי חושף את המנגנונים המכוננים אי-שוויון ביחסי הכוח הכלכליים, הפוליטיים והתרבותיים בין גברים לנשים. הרחבתו של מבט זה אל החברה בכללותה מאפשרת לקרוא תיגר על הסדר החברתי הקיים ולגרום לכך שעולמן, צורכיהן וניסיון חייהן של נשים ממגוון מיקומים חברתיים יקבוצות יובאו בחשבון בכינונו של סדר זה.

פיתוחו ופרסומו של מדד המגדר התאפשרו הודות לתמיכתם הנדיבה של הקרנות והגופים הבאים:

רחוב ז'בוטינסקי 43, ירושלים 9104001, ת"ד 4070, טל' 02-5605222; פקס 02-5619293
 43 Jabotinsky St., Jerusalem 9104001, P.O.B. 4070, Tel. 972-2-5605222, Fax. 972-2-5619293

شارع جابوتنسكي ٤٣، القدس ٩١٠٤٠، ص. ب. ٤٠٧٠، تلفون: ٠٢-٥٦٠٥٢٢٢، فاكس: ٠٢-٥٦١٩٢٩٣
 vanleer@vanleer.org.il • www.vanleer.org.il